

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра економіки та міжнародних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова вченої ради

29.05.2023

протокол № 07, п. 8

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 29.05.2023 № 70

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА /
ENTERPRISE ECONOMIC SAFETY**

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«магістр» /	«master»
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки» /	05 «Social and Behavioral Studies»
Спеціальність	051 «Економіка» /	051 «Economics»
Освітня програма	«Економіка підприємства» «Економічна кібернетика»/	«Economics of the Enterprise» «Economic Cybernetics»

Розробник: Красняк Олена, кандидат економічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Економіка підприємства» – Вікторія Стратійчук,
доктор філософії з економіки

Гарант освітньої програми «Економічна кібернетика» – Руслан Новицький,
кандидат технічних наук

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри економіки та міжнародних відносин від 10.05.2023 протокол № 06, на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та права від 16.05.2023 протокол № 05

Рецензенти:

Кульганік Оксана, кандидат економічних наук

Новак Олександр, директор ТОВ «Рута», м. Вінниця

Редактор: Фатєєва Т.

Комп'ютерна верстка: Тимощук М.

Підп. до друку 16.06.2023. Формат 60x84/16. Папір офсетний

Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,27.

Обл.-вид. арк. 1,07. Тираж 2. Зам. № 287.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою дисципліни «Економічна безпека підприємства» є формування у майбутніх фахівців системи знань, спрямованих на розгляд методологічних засад про закономірності формування економічної безпеки суб'єктів господарювання, принципи та процедури визначення зовнішніх і внутрішніх загроз їх ефективній діяльності, технології використання інструментів її забезпечення.

**Результати вивчення навчальної дисципліни її місце в освітньому процесі.
Освітня програма «Економіка підприємства»:**

- інтегральна компетентність

Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки підприємства або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

1. загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 5. Здатність працювати в команді.
- ЗК 6. Здатність розробляти та управляти проектами.
- ЗК 7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)..
- ЗК 8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

2. спеціальні компетентності

СК 1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК 3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК 4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК 5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК 6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК 7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК 8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК 9. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проектів у соціально-економічній сфері.

СК 10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

СК 11. Здатність планувати і розробляти проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

Програмні результати навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства» полягають:

РН 1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

РН 4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

РН 5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

РН 7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

РН 8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, наукової аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

РН 9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

РН 11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціальної економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

РН 13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

РН 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

Результати вивчення навчальної дисципліни її місце в освітньому процесі.

Освітня програма «Економічна кібернетика»:

- **інтегральна компетентність**

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і проблеми щодо моделювання, проектування та впровадження складних економічних процесів і систем, підтримки ухвалення ефективних управлінських рішень, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

1. загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність працювати в команді.

ЗК 6. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК 7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

2. спеціальні компетентності

СК 3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК 4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК 5. Здатність визначати ключові тренди соціально - економічного та людського розвитку.

СК 6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК 7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК 8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК 9. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проектів у соціально-економічній сфері.

СК 10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

СК 11. Здатність планувати і розробляти проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

Програмні результати навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства» полягають:

РН 1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

РН 4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

РН 5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

РН 7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

РН 8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

РН 9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

PH 11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

PH 13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

PH 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально - економічних систем.

Міждисциплінарні зв'язки: програма упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки магістрів, базується на вивченні таких нормативних дисциплін, як «Макроекономіка», «Економіка і фінанси підприємства».

Критерії оцінювання результатів навчання

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Здобувачі вищої освіти, які повністю виконали програму дисципліни та набрали достатню кількість балів, отримують підсумкову оцінку без опитування чи виконання екзаменаційного завдання (згідно з Положенням Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти №12 від 07.02.2022).

У разі, якщо здобувач вищої освіти бажає поліпшити свою оцінку, або не набрав 75 балів, він складає екзамен з усієї програми навчальної дисципліни у вигляді письмового опитування знань згідно завдань встановленого зразка.

Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переведення поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового (семестрового) контролю, має право звернутися із проханням переглянути оцінку, одержану на екзамені (згідно Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів №32 від 07.02.2022).

Таблиця 2

Розподіл навчальних годин з дисципліни за темами

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин / кредитів	з них			
		лекції	практичні (лабораторні) заняття	самостійна робота студентів	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Поняття та основні категорії економічної безпеки підприємства	15	2	2	11	УО, ІЗ, Р
Тема 2. Система економічної безпеки підприємства	15	2	2	11	КТ, Р, ДК
Тема 3. Служба безпеки підприємства (фірми, організації, установи)	15	2	2	11	УО, ІЗ, Р
Тема 4. Інтелектуальна та кадрова складові економічної безпеки підприємства	15	2	2	11	КТ, ПО, Р
Тема 5. Безпека підприємства у техніко-технологічній сфері	15	2	2	11	УО, Т, Р
Тема 6. Інформаційна безпека як складова економічної безпеки підприємства	15	2	2	11	УО, Т, Р
Тема 7. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека	15	4	4	7	КТ, Р, ДК
Тема 8. Безпека підприємства у фінансовій сфері	15	2	2	11	ПО, ІЗ, Р
Тема 9. Безпека підприємства в політико-правовій та силовій сфері	15	2	2	11	ПО, Р, ІЗ
Тема 10. Безпека підприємства в екологічній сфері	15	2	2	11	КТ, УО, ДК, Р
Тема 11. Ризик та його вплив на економічну безпеку підприємства	15	4	4	7	УО, Р, ДК
Тема 12. Недобросовісна конкуренція і захист комерційної таємниці	15	2	2	11	ІЗ, УО, ДК, ПО
Разом	180/6	28	28	124	
Підсумковий контроль – екзамен					

УО – усне опитування;
 ПО – письмове опитування;
 Т – тестування;
 Р – реферат;

ІЗ – індивідуальне завдання;
 КТ – комп'ютерне тестування;
 ДК – розрахунки та дослідження з використанням комп'ютера.

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Зміст дисципліни (теми програми).

Тема 1. Поняття та основні категорії економічної безпеки підприємства.

Поняття економічної безпеки. Сутність та складові елементи економічної безпеки підприємництва. Концептуальні засади економічної безпеки. Мета та цілі економічної безпеки підприємства.

Основні складові економічної безпеки підприємства. Об'єкти, суб'єкти та забезпечення економічної безпеки підприємства. Концепція управління економічною безпекою підприємства. Економічна безпека підприємства як елемент у системі економічної безпеки держави. Історичні аспекти економічної безпеки в Україні. Сучасний стан економічної безпеки в Україні. Державний механізм формування системи економічної безпеки підприємництва. Міжнародний досвід економічної безпеки.

Тема 2. Система економічної безпеки підприємства.

Сутність системи економічної безпеки підприємства. Рівні розвитку системи економічної безпеки підприємства. Принципи формування системи економічної безпеки підприємства. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства. Стратегічне та інноваційне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства. Поняття індикаторів і складових структури економічної безпеки підприємства. Ознаки економічної безпеки підприємства.

Внутрішні та зовнішні загрози економічної безпеки підприємства. Реакція підприємства на зміну зовнішнього середовища. Рейдерство. Модель комплексної системи економічної безпеки підприємства. Основні принципи функціонування системи економічної безпеки підприємств. Економічні підходи до забезпечення економічної безпеки підприємства.

Тема 3. Служба безпеки підприємства (фірми, організації, установи).

Служба безпеки як підсистема підприємства (організації). Процедура створення і ліквідації служби безпеки підприємства. Служба безпеки підприємства: структура, особливості управління її діяльністю та забезпечення працівниками. Управління безпекою підприємства. Об'єкти, які підлягають захисту від потенційних загроз і протиправних дій на підприємстві. Особливості підбору персоналу для роботи у службі безпеки.

Організація служби безпеки на підприємстві. Структура служби безпеки підприємства (фірми, організації, установи). Особливості діяльності служби безпеки підприємства. Завдання служби безпеки щодо гарантування режиму і охорони. Діяльність служби безпеки з організації контрольно-пропускового режиму на підприємстві. Загальні функції, що покладаються на службу безпеки підприємства. Діяльність служби безпеки із гарантування внутрішньо об'єктного режиму та робота з представниками. Охоронна діяльність служби безпеки підприємства. Організація взаємодії з правоохоронними органами щодо

гарантування безпеки бізнесу. Охорона комерційних вантажів. Технологічні заходи гарантування безпеки. Заходи протидії рекету, замахам, захопленню заручників. Перевірка роботи служби безпеки.

Тема 4. Інтелектуальна та кадрова складові економічної безпеки підприємства

Кадрова безпека: об'єкти, види, індикатори. Методи виявлення і збереження кадрової безпеки. Основні функції кадрової служби підприємства. Інтелектуальна складова економічної безпеки підприємства. Мета інтелектуальної безпеки. Інтелектуально-інформаційна безпека. Зовнішні загрози інтелектуально кадровій безпеці підприємства. Внутрішні загрози кадровій безпеці підприємства. Кадрова безпека підприємства, її основні характеристики та показники. Кадрова безпека та її складові. Захист конфіденційної інформації про особу. Методика побудови інтелектуальної безпеки. Загрози та ризики забезпечення інтелектуально кадрової безпеки підприємства та шляхи їх попередження та подолання.

Роль освіти та підвищення кваліфікації працівників у формуванні інтелектуальної безпеки підприємства. Сучасна психологічна освіта керівника в контексті забезпечення кадрової безпеки підприємства. Навчання персоналу та підвищення кваліфікації з соціально-економічної безпеки.

Тема 5. Безпека підприємства у техніко-технологічній сфері.

Техніко-технологічна безпека. Класифікація загроз техніко-технологічної безпеки. Основні характеристики техніко-технологічної безпеки підприємства як складової економічної безпеки. Виробнича безпека на підприємстві. Інноваційна безпека підприємства. Інноваційна безпека підприємства: визначення та характеристики. Організація системи техніко-технологічної та інноваційної безпеки підприємства. Класифікація зовнішніх і внутрішніх загроз для техніко-технологічної безпеки. Технологічний потенціал і технологічна безпека підприємства. Процес забезпечення техніко-технологічної складової економічної безпеки. Внутрішні ресурсні загрози техніко-технологічної безпеки. Зовнішні загрози техніко-технологічної безпеки

Формалізована оцінку рівня техніко-технологічної складової економічної безпеки підприємства. Система управління станом економічної безпеки підприємства. Технологічні стратегії розвитку підприємства (виробника продукції). Механізми покращення техніко-технологічної бази агропідприємств.

Тема 6. Інформаційна безпека як складова економічної безпеки підприємства.

Зміст інформаційної безпеки. Поняття та класифікація загроз безпеки інформації. Поняття та класифікація інформації з обмеженим доступом. Методи і способи захисту інформації. Політика інформаційної безпеки підприємства. Актуальність проблеми забезпечення безпеки в інформаційних системах. Класифікація і характеристика різних видів інформації. Важливість і складність проблеми інформаційної безпеки. Організація і функції підрозділів технічного захисту інформації. Специфіка технічного захисту інформації. Особливості захисту електронної корпоративної інформації.

Міжнародні стандарти безпеки ІОС. Організаційно-технічні заходи щодо забезпечення безпеки. Особливості захисту інформації в різних сферах діяльності.

Тема 7. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека.

Основні положення ринкової та зовнішньоекономічної безпеки. Ринкова складова економічної безпеки підприємства: визначення та основні характеристики. Сутність та основні методи оцінювання ринкової безпеки бізнесу. Напрями і способи захисту ринкової позиції підприємства. Зовнішні та внутрішні загрози ринковій безпеці підприємства. Експортна безпека як важлива складова зовнішньоекономічної безпеки. Імпортна безпека як важлива складова зовнішньоекономічної безпеки.

Аналітична оцінка конкурентів як важлива складова ринкової безпеки. Показники безпеки підприємства на ринку. Злиття і поглинання як чинники розвитку та загрози економічній безпеці підприємства. Тіньова економіка та її вплив на економічну безпеку країни. Способи захисту підприємств від рейдерства. Безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Тема 8. Безпека підприємства у фінансовій сфері.

Формування системи фінансової безпеки. Оцінювання безпеки грошового обігу. Основні елементи механізму фінансової безпеки підприємства. Оцінювання безпеки інфляційних процесів. Валютна складова фінансової безпеки. Індикатори фінансової безпеки підприємства. Фінансова безпека підприємства: визначення та основні функціональні складові. Загрози фінансовій безпеці підприємства та фінансові ризики.

Механізм фінансової безпеки підприємства та показники її рівня. Взаємопов'язані основні функціональні складові фінансової безпеки підприємства. Зміст бюджетно-податкової безпеки як складової фінансової безпеки підприємства. Податкова оптимізація. Грошово-кредитна безпека підприємства.

Тема 9. Безпека підприємства в політико-правовій та силовій сфері.

Поняття політико-правової безпеки. Безпека підприємства у силовій сфері. Політико-правова безпека як складова економічної безпеки підприємства. Основні складові політико-правової безпеки підприємства. Зовнішні та внутрішні загрози. Організація системи політико-правової безпеки підприємства та показники її ефективності.

Концепція управління політико-правовою безпекою підприємства. Основні етапи організації системи політико-правової безпеки підприємства. Інтерфейсна безпека як складова економічної безпеки підприємства

Тема 10. Безпека підприємства в екологічній сфері.

Поняття екологічної безпеки. Безпека підприємства в екологічній сфері. Проблему гарантування екологічної безпеки суспільства. Зовнішні та внутрішні загрози екологічній безпеці підприємства. Складові екологічної безпеки підприємства. Алгоритм процесу забезпечення екологічної складової економічної безпеки. Індикатори екологічної складової економічної безпеки.

Показники безпеки підприємств в екологічній сфері. Абсолютна екологічна безпека. Нормальна екологічна безпека. Нестабільний екологічний стан. Критичний рівень екологічної безпеки. Екологічна криза. Запобігання надзвичайним ситуаціям. Ідентифікація потенційно небезпечних об'єктів. Оцінка екологічної безпеки виробництва.

Тема 11. Ризик та його вплив на економічну безпеку підприємства.

Сутність ризику та його взаємозв'язок з соціально-економічною безпекою. Функції та способи впливу на ризик. Управління економічними ризиками підприємства. Наслідки впливу ризиків на діяльність підприємства. Основні ризики в системі соціально-економічної безпеки підприємств харчової промисловості. Дослідження принципів організації управління ризиком.

Управління ризиками і способи зниження ризику. Підходи до оцінювання економічних ризиків. Загрози економічній безпеці підприємства та засоби їх нейтралізації. Шляхи попередження та нейтралізації ризиків та загроз економічній безпеці підприємств. Характеристика кількісних методів оцінювання та оптимізації ризиків підприємств. Концептуальна модель управління ризиками в системі економічної безпеки підприємств. Вплив ризиків на систему економічної безпеки підприємства.

Тема 12. Недобросовісна конкуренція і захист комерційної таємниці.

Комерційна таємниця як об'єкт економічної безпеки підприємства: визначення та ознаки. Зміст поняття комерційної таємниці підприємства. Організація заходів встановлення та захисту комерційної таємниці підприємства. Комерційна цінність інформації як ознака комерційної таємниці. Основні види інформації, що належать до комерційної таємниці підприємства.

Роль Положення з комерційної таємниці, інших внутрішніх (локальних) актів підприємства в організації встановлення та захисту комерційної таємниці. Відомості, що належить до комерційної таємниці підприємства. Фактори загроз економічній безпеці в системі корпоративного управління підприємства. Методичне забезпечення ідентифікації та оцінювання загроз економічній безпеці в системі корпоративного управління. Ділова розвідка як джерело комерційно цінної інформації. Рівень конкурентоспроможності підприємства як критерій його економічної безпеки. Тіньовий бізнес та недобросовісна конкуренція в контексті економічної безпеки бізнесу.

Структура навчальної дисципліни.

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час, год.
1	2	3
<p>Знати: сутність та основні складові економічної безпеки підприємства</p> <p>Вміти: сформувати структурні елементи економічної безпеки підприємства як у системі економічної безпеки держави</p>	<p>Тема 1. Поняття та основні категорії економічної безпеки підприємства</p> <p>Лекція №1 План лекції</p> <p>1. Поняття економічної безпеки. Мета та цілі економічної безпеки підприємства.</p> <p>2. Основні складові економічної безпеки підприємства.</p> <p>3. Об'єкти, суб'єкти та забезпечення економічної безпеки підприємства.</p> <p>4. Економічна безпека підприємства як елемент у системі економічної безпеки держави.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 4, 5, 6. Додаткові: 10, 11, 12, 13, 14, 16. Інтернет-ресурси: 1-12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання періодичних видань, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань.</p>	11
	<p>Практичне заняття № 1</p> <p>Питання до заняття:</p> <p>1. Поняття «безпека», «безпека підприємства», «економічна безпека підприємства».</p> <p>2. Цілі та складові економічної безпеки підприємства.</p> <p>3. Сучасний стан економічної безпеки в Україні</p> <p>4. Концепція управління економічною безпекою підприємства.</p>	2
<p>Знати: основні ознаки економічної безпеки підприємства</p> <p>Вміти: проводити аналіз внутрішніх та зовнішніх загроз економічної безпеки підприємства</p>	<p>Тема 2. Система економічної безпеки підприємства</p> <p>Лекція №2 План лекції</p> <p>1. Сутність системи економічної безпеки підприємства. Ознаки економічної безпеки підприємства.</p> <p>2. Рівні розвитку системи економічної безпеки підприємства.</p> <p>3. Принципи формування системи економічної безпеки підприємства.</p> <p>4. Внутрішні та зовнішні загрози економічної безпеки підприємства.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 4, 6. Додаткові: 9, 10, 11, 12, 13. Інтернет-ресурси: 1-12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання періодичних видань, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань.</p>	11

	<p>Практичне заняття №2</p> <p>Питання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та ознаки системи економічної безпеки підприємства. 2. Рівні розвитку системи економічної безпеки підприємства. 3. Принципи формування системи економічної безпеки підприємства. 4. Економічні підходи до забезпечення економічної безпеки підприємства. 	2
<p>Знати: завдання, структуру, особливості управління діяльністю служби безпеки підприємства</p> <p>Вміти: сформувати типові функції служби безпеки підприємства</p>	<p>Тема 3. Служба безпеки підприємства (фірми, організації, установи)</p> <p>Лекція №3</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Служба безпеки як підсистема підприємства (організації). 2. Служба безпеки підприємства: структура, особливості управління її діяльністю та забезпечення працівниками. 3. Завдання служби безпеки щодо гарантування режиму і охорони. 4. Процедура створення і ліквідації служби безпеки підприємства. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 2, 4, 5, 6. Додаткові: 8, 10, 11, 14, 15. Інтернет-ресурси: 1-12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання періодичних видань, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань.</p>	11
	<p>Практичне заняття №3</p> <p>Питання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Служба безпеки підприємства: структура, особливості управління її діяльністю та забезпечення працівниками. 2. Управління безпекою підприємства. 3. Завдання служби безпеки щодо гарантування режиму і охорони. 4. Особливості підбору персоналу для роботи у службі безпеки підприємства (фірми, організації, установи). 	2
<p>Знати: інтелектуальну та кадрову складові економічної безпеки підприємства</p> <p>Вміти: самостійно доповнювати матеріал щодо методів</p>	<p>Тема 4. Інтелектуальна та кадрова складові економічної безпеки підприємства</p> <p>Лекція №4</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кадрова безпека: об'єкти, види, індикатори. 2. Основні функції кадрової служби підприємства. 3. Кадрова безпека та її складові. 4. Інтелектуальна складова економічної безпеки підприємства. Мета інтелектуальної безпеки. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 4, 5. Додаткові: 9, 10, 12, 14, 15. Інтернет-ресурси: 1-12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання періодичних видань, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань.</p>	11

виявлення і збереження інтелектуальної та кадрової безпеки	Практичне заняття №4 Питання до заняття: 1. Кадрова безпека: об'єкти, види, індикатори. 2. Методи виявлення і збереження кадрової безпеки. 3. Інтелектуальна складова економічної безпеки підприємства. Мета інтелектуальної безпеки.	2
Знати: основні засади та існуючі завдання техніко-технологічної безпеки підприємства як складової економічної безпеки	Тема 5. Безпека підприємства у техніко-технологічній сфері Лекція №5 План лекції 1. Класифікація загроз техніко-технологічної безпеки. 2. Основні характеристики техніко-технологічної безпеки підприємства як складової економічної безпеки. 3. Організація системи техніко-технологічної та інноваційної безпеки підприємства. 4. Класифікація зовнішніх і внутрішніх загрози для техніко-технологічної безпеки. <i>Рекомендовані джерела:</i> Основні: 1, 3, 4, 6. Додаткові: 9, 10, 11, 13, 16. Інтернет-ресурси: 1-12.	2
Вміти: здійснювати класифікацію зовнішніх і внутрішніх загрози для техніко-технологічної безпеки	Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання періодичних видань, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань.	11
	Практичне заняття №5 Питання до заняття: 1. Організація системи техніко-технологічної та інноваційної безпеки підприємства. 2. Основні характеристики техніко-технологічної безпеки підприємства як складової економічної безпеки. 3. Класифікація зовнішніх і внутрішніх загрози для техніко-технологічної безпеки. 4. Процес забезпечення техніко-технологічної складової економічної безпеки.	2
Знати: сутність та поняття інформаційної безпеки як складової економічної безпеки підприємства	Тема 6. Інформаційна безпека як складова економічної безпеки підприємства Лекція №6 План лекції 1. Суть і поняття інформації, інформаційної безпеки, захисту інформації. 2. Поняття та класифікація загроз безпеки інформації. 3. Поняття та класифікація інформації з обмеженим доступом. 4. Політика інформаційної безпеки підприємства. <i>Рекомендовані джерела:</i> Основні: 1, 2, 3, 5. Додаткові: 10, 11, 13, 14, 16. Інтернет-ресурси: 1-12.	2

Вміти: проводити класифікацію загроз безпеки інформації	Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання періодичних видань, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань.	11
	Практичне заняття №6 Питання до заняття: 1. Зміст інформаційної безпеки. 2. Поняття та класифікація загроз безпеки інформації та інформації з обмеженим доступом. 3. Важливість і складність проблеми інформаційної безпеки. 4. Політика інформаційної безпеки підприємства.	2
Знати: основні положення ринкової та зовнішньоекономічної безпеки Вміти: проводити аналіз зовнішніх та внутрішніх загроз ринкової та зовнішньоекономічної безпеки підприємства	Тема 7. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека Лекція №7 План лекції 1. Основні положення ринкової та зовнішньоекономічної безпеки. 2. Ринкова складова економічної безпеки підприємства: визначення та основні характеристики. 3. Зовнішні та внутрішні загрози ринковій безпеці підприємства.	2
	Лекція №8 План лекції 1. Експортна безпека як важлива складова зовнішньоекономічної безпеки. 2. Імпортна безпека як важлива складова зовнішньоекономічної безпеки. 3. Напрями і способи захисту ринкової позиції підприємства. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 5. Додаткові: 9, 10, 11, 13, 15. Інтернет-ресурси: 1-12.	2
	Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання періодичних видань, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань	7
	Практичне заняття №7 Питання до заняття: 1. Сутність та основні методи оцінювання ринкової безпеки бізнесу. 2. Зовнішні та внутрішні загрози ринковій безпеці підприємства. 3. Безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства.	2
	Практичне заняття № 8 Питання до заняття: 1. Експортна безпека як важлива складова зовнішньоекономічної безпеки. 2. Імпортна безпека як важлива складова зовнішньоекономічної безпеки. 3. Показники безпеки підприємства на ринку. 4. Тіньова економіка та її вплив на економічну безпеку країни.	2

<p>Знати: основи формування системи фінансової безпеки підприємства</p> <p>Вміти: самостійно визначати основні елементи механізму фінансової безпеки</p>	<p>Тема 8. Безпека підприємства у фінансовій сфері</p> <p>Лекція №9</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування системи фінансової безпеки. 2. Основні елементи механізму фінансової безпеки підприємства. 3. Індикатори фінансової безпеки підприємства. 4. Загрози фінансовій безпеці підприємства та фінансові ризики. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 3, 5, 6. Додаткові: 7, 8, 10, 11. Інтернет-ресурси: 1-12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання періодичних видань, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань.</p>	11
	<p>Практичне заняття №9</p> <p>Питання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансова безпека підприємства: визначення та основні функціональні складові. 2. Оцінювання безпеки інфляційних процесів. 3. Механізм фінансової безпеки підприємства та показники її рівня. 4. Валютна складова фінансової безпеки. 	2
<p>Знати: механізм формування безпеки підприємства в політико-правовій та силовій сфері</p> <p>Вміти: визначати самостійно визначати зовнішні та внутрішні загрози в політико-правовій та силовій сфері</p>	<p>Тема 9. Безпека підприємства в політико-правовій та силовій сфері</p> <p>Лекція №10</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політико-правова безпека як складова економічної безпеки підприємства. 2. Зовнішні та внутрішні загрози економічної безпеки підприємства. 3. Безпека підприємства у силовій сфері. 4. Організація системи політико-правової безпеки підприємства та показники її ефективності. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 3, 4, 6. Додаткові: 8, 9, 10, 11, 18. Інтернет-ресурси: 1-12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання періодичних видань, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань.</p>	11
	<p>Практичне заняття №10</p> <p>Питання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політико-правова безпека як складова економічної безпеки підприємства. 2. Зовнішні та внутрішні загрози економічної безпеки підприємства. 3. Організація системи політико-правової безпеки підприємства та показники її ефективності. 4. Концепція управління політико-правовою безпекою підприємства. 	2

<p>Знати: Основні поняття та складові екологічної безпеки підприємства</p> <p>Вміти: визначати зовнішні та внутрішні загрози екологічній безпеці підприємства</p>	<p>Тема 10. Безпека підприємства в екологічній сфері</p> <p>Лекція №11</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття екологічної безпеки. Складові екологічної безпеки підприємства. 2. Зовнішні та внутрішні загрози екологічній безпеці підприємства. 3. Індикатори екологічної складової економічної безпеки. 4. Показники безпеки підприємств в екологічній сфері. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4. Додаткові: 7, 8, 9, 11, 12. Інтернет-ресурси: 1-12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання періодичних видань, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань.</p>	11
	<p>Практичне заняття №11</p> <p>Питання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безпека підприємства в екологічній сфері. 2. Зовнішні та внутрішні загрози екологічній безпеці підприємства.. 3. Індикатори екологічної складової економічної безпеки.. 4. Показники безпеки підприємств в екологічній сфері. 	2
<p>Знати: економічну сутність ризику та його вплив на економічну безпеку підприємства</p> <p>Вміти: визначати основні види ризику в системі економічної безпеки підприємств</p>	<p>Тема 11. Ризик та його вплив на економічну безпеку підприємства</p> <p>Лекція №12</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність ризику та його взаємозв'язок з соціально-економічною безпекою. 2. Функції та способи впливу на ризик. 3. Управління економічними ризиками підприємства. 4. Основні види ризику в системі економічної безпеки підприємств харчової промисловості. 	2
	<p>Лекція №13</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наслідки впливу ризиків на діяльність підприємства. 2. Дослідження принципів організації управління ризиком. 3. Шляхи попередження та нейтралізації ризиків та загроз економічній безпеці підприємства. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 5, 6. Додаткові: 7, 8, 11, 13, 18, 20. Інтернет-ресурси: 1-12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання періодичних видань, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань.</p>	7
	<p>Практичне заняття №12</p> <p>Питання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність ризику та його взаємозв'язок з соціально-економічною безпекою. 	2

	<p>2. Функції та способи впливу на ризик. 3. Управління економічними ризиками підприємства. 4. Основні види ризику в системі економічної безпеки підприємств харчової промисловості.</p> <p>Практичне заняття №13 Питання до заняття: 1. Характеристика кількісних методів оцінювання та оптимізації ризиків підприємств. 2. Загрози економічній безпеці підприємства та засоби їх нейтралізації. 3. Шляхи попередження та нейтралізації ризиків та загроз економічній безпеці підприємства.</p>	2
<p>Знати: суть та значення недобросовісної конкуренції і захисту комерційної таємниці</p> <p>Вміти: визначати основні види інформації, що належать до комерційної таємниці підприємства та здійснювати організацію заходів по їх захисту</p>	<p>Тема 12. Недобросовісна конкуренція і захист комерційної таємниці</p> <p>Лекція №14 План лекції 1. Сутність і значення комерційної інформації. Комерційна таємниця підприємства. 2. Недобросовісна конкуренція і методи викрадення таємниць підприємства. Економічне шпигунство. 3. Організація заходів встановлення та захисту комерційної таємниці підприємства. 4. Правові аспекти комерційної таємниці. Налагодження охорони комерційної таємниці</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 4, 5. Додаткові: 9, 10, 13, 15, 16. Інтернет-ресурси: 1-12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції на основі самостійного опрацювання періодичних видань, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань.</p>	11
	<p>Практичне заняття №14 Питання до заняття: 1. Основні види інформації, що належать до комерційної таємниці підприємства. 2. Рівень конкурентоспроможності підприємства як критерій його економічної безпеки. 3. Тіньовий бізнес та недобросовісна конкуренція в контексті економічної безпеки бізнесу.</p>	2
Разом		180/6
Підсумковий контроль		екзамен

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.

Основні

1. Економічна безпека підприємства : [підручник] / [А.М. Дідик, О.Є. Кузьмін, В.Л. Ортинський, Г.В. Козаченко, Ю.С. Погорелов, О.В. Ілляшенко та ін..] за заг.ред. А.М. Дідика. Львів. НУ «Львівська політехніка», ТЗОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019. 624 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/17593/1.pdf>

2. Економіка підприємства: теорія і практикум : навч.-метод. посіб. / [В. І. Блонська, Т. Г. Васильців, С. С. Гринкевич, Н. М. Заярна, Я. Д. Качмарик, О. Ю. Масленніков, Н. Г. Міценко, І. А. Маринич, І. О. Яценко] : за ред. Н. Г. Міценко, О. І. Яценко. Львів : Магнолія 2006, 2021. 688 с.

3. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Економіка і фінанси підприємства : підручник / за заг. ред. Й. М. Петровича. 2-ге вид., стер. Львів : Магнолія 2006, 2021. 406 с.

4. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Ліра-К, 2020. 596 с.

5. Економічна безпека підприємництва в Україні : монографія / Г. В. Ситник, Г. В. Блакита, Н. М. Гуляєва та ін. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. – 284 с.

6. Жихор О. Б., Куценко Т. М. Економічна безпека : навчальний посібник. Харків : ХІБС УБС НБУ, 2018. 144 с.

Додаткові

7. Аблязова Н. Р. Кадрова безпека в системі управління підприємством. Економіка та суспільство. 2020. № 22. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/122/117>.

8. Аванесова Н. Е., Бойко Я. С., Сергієнко Ю. І. Економічна безпека підприємства: сутність і фактори. Інфраструктура ринку. 2020. № Вип. 49. С. 68–71. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/49_2020_ukr/15.pdf.

9. Антипенко Н. В., Бабій Л. І., Співак С. І., Скрипник В. В. Адаптація структурно-функціонального підходу до діагностики безпеки інноваційно орієнтованого підприємства в умовах фінансових ризиків глобалізованої національної економіки. Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 2. С. 11–16. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2022/4.pdf.

10. Ареф'єва О. В., Ковальчук А. М. Забезпечення економічної безпеки підприємства через мотивацію персоналу до стратегічних змін. Проблеми економіки. 2020. № 4. С. 126–133. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-4_0-pages-126_133.pdf.

11. Батрак О. В., Коциба М. Л., Черниш О. В. Забезпечення економічної безпеки стратегічного розвитку суб'єкта господарювання. Інфраструктура ринку. 2021. № Вип. 61. С. 183–187. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/61_2021/34.pdf.

12. Бовкун О. А. Алгоритм діагностики економічної безпеки підприємств агропродовольчої сфери та його вплив на ринкову вартість бізнесу. *Бізнес-навігатор*. 2021. № 4. С. 41–46. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2021/65_2021/9.pdf.
13. Богма О., Сілакова Г. Економічна безпека підприємства в контексті соціологічної теорії Парсона. *Вісник КНТЕУ*. 2021. № 1. С. 67–74.
14. Бондаренко-Берегович В. В. Підходи до оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства. *Економіка, фінанси, право*. 2019. № 6. С. 16–19.
15. Бондарчук Н. В., Васільєва Л. В., Мінковська А. В. Стратегічне управління інноваційним розвитком аграрного підприємства для забезпечення його фінансово-економічної безпеки. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 23. С. 37–41. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/492/479>.
16. Булавка О. С., Ігнашкіна Т. Б. Сучасні наукові трактування дефініції «економічна безпека підприємства» та їх порівняльний аналіз. *Інфраструктура ринку*. 2021. № Вип. 62. С. 55–60. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/62_2021/12.pdf.
17. Верхоглядова Н. Особливості управління безпекою підприємницької діяльності в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://econotyuandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1395/1345>.
18. Гудзь О. Є., Шмалій Л. В. Стратегія і тактика інформаційно-комунікаційного забезпечення економічної безпеки підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 3. С. 64–70.
19. Зайченко К. С., Діма Н. І. Економічна безпека підприємства: сутність та роль. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: http://www.econotyu.nauka.com.ua/pdf/5_2021/92.pdf.
20. Кондратюк О., Стояненко І. Економічні ризики підприємства: постковідна інформація. *Вісник КНТЕУ*. 2021. № 4. С. 4–18.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Web-ресурс науково-практичних конференцій. Електронні дані. URL : <http://www.confcontact.com>
2. Бібліотека для студентів. Електронні дані. URL : <http://www.ebooktime.net>
3. Бібліотека українських підручників. Електронні дані. URL : <http://www.libfree.com>
4. Українські підручники онлайн. Електронні дані. URL : <http://www.buklib.net>
5. Вільна енциклопедія. Електронні дані. URL : <http://www.uk.wikipedia.org>
6. Економічна бібліотека онлайн. Електронні дані. URL : <http://www.finance-library.com.ua>
7. Економічна онлайн-бібліотека. Електронні дані. URL : <http://www.ecolib.com.ua>
8. Електронна бібліотека. Електронні дані. URL : <http://www.info-library.com.ua>

9. Онлайн бібліотека підручників. Електронні дані. URL : <http://www.studentam.net.ua>
10. Освіта в Україні. Електронні дані. URL : [http:// www.osvita.ua](http://www.osvita.ua)
11. Підручники онлайн. Електронні дані. URL : <http://www.bookz.com.ua>
12. Українська електронна бібліотека. Електронні дані. URL : <http://www.libr.org.ua>